

ДРАГОСЛАВА РАДАЉЕВИЋ

УДК 026.06

Народна библиотека
Ужице**БИБЛИОГРАФСКИ ОПИС ЕЛЕКТРОНСКИХ
ИЗВОРА У COBISS.NET ОКРУЖЕЊУ
(Компаративна анализа)**

Сажетак: Тема рада су електронски извори, заступљеност класификација и каталогизација у COBISS.NET систему. Рад представља упоредну анализу заступљености електронских извора у систему електронске каталогизације у Србији и земљама у окружењу које користе COBISS програм за аутоматизацију библиотечког пословања. Садржи кратку презентацију примене стандарда ISBD(ER) у обради електронских извора и анализира могућност претраживања истих. У анализи је дат и однос појединих система према позајмици и коришћењу електронских извора у библиотекама.

Кључне речи: библиографски опис, електронски извори, CD-ROM, CD-I, DVD, јединствена локација извора (URL), класификација, каталогизација, доступност, Узајамни каталог Србије (COBISS.SR), Словеније (COBISS.SI), Македоније (COBISS.MK), Босне и Херцеговине (COBISS.BH), Црне Горе (COBISS.CG), COBISS.NET, квантитативна и квалитативна анализа записа

Библиотеке савременог доба у својим фондовима све више поседују електронске изворе. Напредком савремене информационе технологије њихово интензивније коришћење постаје приоритетно у многим областима, првенствено у образовању. Да би се задовољили захтеви корисника, најпре је неопходно на одговарајући начин описати у електронском каталогу такве публикације, извршити садржинску и предметну класификацију и, најзад, инвентарисати ову врсту грађе како би коначно била на располагању корисницима. Према електронским изворима не смемо се односити као према

другим врстама некњижне грађе која је у мањим библиотекама мање заступљена и махом необрађена. Ипак, мале библиотеке, попут општинских, увиделе су неминовност пружања ове врсте услуга, па су издвојиле неколико рачунара за кориснике, често са омогућеним изласком на интернет. Искористићеност електронских извора у великој мери зависи и од саме обучености библиотекара, као и од одговарајућег маркетинга тих услуга. Ако пођемо од чињенице да она грађа која није адекватно заступљена у каталошкој обради није ни доступна корисницима, онда нам груба статистичка анализа броја записа који се везују за електронске изворе у појединим узајамним каталозима даје верну слику односа према тој грађи.

У уводном делу најпре ће бити дате дефиниције појединих термина, како би се лакше и боље разумели. Овај рад неће бити потпуна и детаљна анализа примене ISBD(ER)-а, већ приказ подручја специфичних за обраду електронских извора, што подразумева познавање каталогизације монографских публикација као основног и најчешћег вида каталогизације у свим библиотекама. Практичну корист могу имати и библиотекари који нису у систему узајамне каталогизације, јер ће им овај рад показати различиту праксу у пет узајамних каталога. Правила и стандарде за подручја која нису строго одређена IFLA стандардима нормално поставља Национална агенција за каталогизацију, али било би од велике користи када би Редакциони одбор Узајамног каталога правовремено разматрао и предлагао смернице за класификацију одређеног типа грађе и давао конкретна упутства за рад. То се првенствено односи на елементе подручја која се према стандардима изборно могу, а и не морају попуњавати, као и на формулацију формалних пододредница. Када је публикација доступна на различитим типовима и/или величинама физичких носилаца или када је у другачијем излазном медију или формату, потребно је јасно дефинисати које правило ће бити примењено. Прегледом записа у нашем Узајамном каталогу може се закључити да је наша Национална агенција за каталогизацију усвојила правило да сваки носилац заузима један библиографски опис, а стандард нуди и могућност обраде на једном библиографском опису, када се за сваког носиоца формира посебан опис у подручју материјалног описа. При доношењу таквих одлука, треба имати у виду претраживање у Узајамном каталогу и потребе корисника, односно шта се којом варијантом добија. Сама класификација електронских извора је тежак посао јер се садржаји преклапају, па није једноставно утврдити шта је доминантни садржај у конкретном случају. Та ситуација је резултирала неуједначеном обрадом врло сличне грађе, што ће се видети из наведених примера.

Најпре је неопходно дефинисати неколико основних појмова:

Електронски извор – према ISBD(ER), електронски извор се састоји од грађе која је рачунарски управљана, укључујући и грађу која захтева коришћење периферијских уређаја (нпр. CD-ROM читач) који су повезани са рачунаром.

Постоје два типа електронских извора:

1. **Подаци** – информације у облику бројева, слова, графичких елемената, слика и звукова или њихове комбинације.
2. **Програми** – команде или рутине за **извођење*** одређених задатака, укључујући обраду података. Они могу бити додатно комбиновани за укључивање и електронских података и програма (онлајн сервиси, интерактивна мултимедија).

За потребе каталогизације, електронски извор се третира у ISBD(ER)-у на два начина, зависно од тога да ли је приступ локални или даљински.

Локални приступ – носилац електронског извора се може **описати,**** физички се мора уметнути у рачунар или у периферијски уређај повезан са рачунаром (диск/оптички диск, касета, картиц).

Даљински приступ – корисник не рукује директно физичким носиоцем електронског извора, већ приступ остварује преко улазно-излазног уређаја (нпр. терминала). Терминал може преко мреже користити електронске изворе похрањене на диску или неком уређају за **похрањивање.*****

Програмирани објекти попут програмираних играчки, калкулатора и др. излазе изван предвиђеног обима ISBD(ER).

Овај стандард даје и дефиниције око 70 термина који се користе у ISBD(ER) у посебном, или у једном од могућих значења.

* RUN – извршавање, обрада; извршавање програма или посла помоћу компјутера са датим скупом података. У нашем језику се одомаћио и појам РУТИНЕ за команде, па је дословно преузет из ISBD(ER)-а [прим. аут.].

** Електронски извор који се не може описати везан је, на пример, за базу података на инетрнету, јер се не зна ком серверу се приступа, ког је типа и капацитета и није једноставно сазнати да ли је он у Београду или у, рецимо, Немачкој, па се не може описати.

*** Похрањен, запамћен без промене, смештен на неком хард диску или неком типу сервера као, рецимо, ALFA-сервер итд...

Неопходно је навести неколико примера да бисмо разумели ниво прецизности у дефинисању одређених термина. Најчешће коришћен појам је *диск*:

Интерактивни компакт диск – CD-I ,

Компакт диск са фиксном меморијом – CD-ROM,

Фото компакт диск (Photo CD) – је диск развијен у „Њодаку“ који складишти дигитализоване 35 mm слајдове или негативе, а за читавање је потребан мултисесијски CD-ROM читач, а ако користимо термин **диск**, мисли се на хард диск.

Интерактиван (interactive) – конверзациони; односи се на програм или систем који води дијалог са корисником код терминала; облик комуникације између корисника и компјутера који одговара на сваки корисников захтев, послат са терминала; односи се на апликацију код које се на свако питање корисника са терминала очекује брз одговор из централног процесора (резервације седишта итд...).

Интерактивни начин рада (interactive mode) – конверзацијски режим; начин рада компјутерског система код кога се низ упита и одговора између корисника и система одвија слично као дијалог између две особе.

Појмови који се не срећу при обради друге врсте грађе су **листинг** (текст програма или садржај електронског извора, одштампан или приказан на екрану), **контејнер** (било који садржај јединице, групе јединица или дела јединица који је физички одвојив од грађе коју садржи, кутија или фасцикла за низ дискова), **матична страница** (главни или уводни екран хипертекстуалног документа www локације), **периферијски уређај** (додатна опрема повезана са рачунарским системом која се обично користи за извођење улазно-излазних операција, нпр. штампач, чојстик), **приступ** (начин приступа подацима – локални и даљински) итд... Посебну пажњу треба обратити на ауторство електронског извора, што је детаљно обрађено у овом стандарду.

Библиографски опис електронских извора у COBISS-у

Историја развоја стандарда за описивање, похрањивање, размену и претраживање машински читљивих библиографских података датира од пре тридесетак година. UNIMARC (Universal Machine Readable Cataloging Format) – Универзални формат за машински читљиву каталогизацију је основни и полазни формат из кога су се развили MARC и COMARC формати.

Стандардизовани UNIMARC представља посебну имплементацију стандарда ISO 2709-1981 који означава структуру каталожких записа. Усвојен је као југословенски стандард за електронску обраду библиографских података.

MARC (Machine Readable Cataloging) је формат за машински читљиву каталогизацију, а у САД је развијен формат MARC21, као савремени облик погодан за размену библиографских записа, често по скраћеном опису. У Европи се развијао COMARC – Комуникациони формат за машински читљиво каталогизирање и размену библиографских података.

COBISS је применио и развио електронски облик записа, такозвани COMARC (B) – формат за библиографски опис библиотечке грађе. Додатак А даје попис поља и потпоља које можемо користити при каталогизацији.

Редослед и број поља библиографског описа књижне и некњижне грађе у COBISS-у не поклапају се са бројем подручја библиографског описа у неком **стандарду**.^{*} Ради лакшег поређења, овде је приказан кратак подсетник о подручјима библиографског описа:

1. – Подручје стварних наслова и одговорности
2. – Подручје издања
3. – Врста и опсег извора
4. – Подручје издавања и дистрибуције
5. – Подручје материјалног описа
6. – Подручје издавачке целине
7. – Подручје напомена
8. – Подручје стандардног броја

Прво подручје се уноси у пољу 200, седмо подручје библиографског описа је подручје напомена, а у COBISS-у то је поље 3XX. Ради прегледности, дата је анализа поља и потпоља по подручјима библиографског описа.

Анализа поља и пољих поља COBISS-а при каталогизацији електронских извора

У овом раду издвојена су само поља у којима се могу описати специфичне карактеристике електронских извора, а изостављена су поља библиографског описа која се уобичајено користе и попуњавају. Подразумева се да ће програм аутоматски у формату листића исписати потребну интерпункцију за свако подручје, осим првог (; итд.), како то већ одговарајући стандард захтева.

---

* Упоредни преглед ISBD(G)-а, ISBD(ER)-а погледати у приручнику ISBD(ER) *Међународни стандардни библиографски опис електронских извора*, Народна библиотека Србије, Београд, 2006.

У COBISS-у постоје два блока пре првог подручја, а у оквиру њих и могућност за евидентирање електронског извора.

У оквиру системског поља 0XX поље:

001 – идентификатор записа *йoiйioље*

b – врста записа; можемо евидентирати електронски извор са кодом *l* – из шифарника. Следи поље:

010a ISBN *b* CD-ROM

1XX – општи подаци за обраду и поље

135 – електронски извори и потпоље

a – врста електронског извора

b – физички облик

попуњени изгледају овако: *av* – комбинација *bh* – CD-ROM

Подручје стварних наслова и одговорности

Првом подручју стварних наслова и одговорности у COBISS-у одговара поље 200, у коме попуњавамо сва потпоља за која имамо податак, а посебно ћемо обратити пажњу на потпоље **b** – општа ознака грађе. ISBD(ER) наводи као изборну могућност попуњавање овог дела првог подручја и предлаже да у угластој загради унесемо податак [Електронски извор]. Национална агенција за каталогизацију одређује да ли се ово поље попуњава. Претраживањем узајамног електронског каталога могу се уочити одређене недоследности. Касније ће се видети да се у нашем Узајамном каталогу срећу појмови *Електронски извор*, *Вишеверсна грађа* и *Мултимедија*. Због ове термилошке неуједначености обраде публикација на CD-ROM-у, која је класификована као мултимедија или вишеверсна грађа, неће се појавити у претраживању на COBISS OPAC-у са селекцијом на врсту грађе – рачунарска CD-ROM/DVD-ови. Да би се тај проблем превазишао, могуће је у поновљиво потпоље **b** унети податак да је реч о електронском извору. Угласе заграде програм такође сам уноси у формату листића.

Врста и опис извора

Подручје – *Врста и опис извора* попуњавамо ако је податак доступан и уносимо га у поље **230** – Електронски извори и карактеристике, нпр.:

a Електронски текстуални подаци (2 датотеке: 1.6 мегабајта)

Унос података о опсегу у ISBD(ER)-у дат је изборно.

Подручје материјалног описа

Пето подручје је подручје материјалног описа, коме у COBISS-у одговара поље **215** – Физички опис. За попуњавање овог поља користимо додатак **C** – у оквиру ISBD(ER) и попуњавамо прва четири елемента код монографске публикације на електронском извору – елементе **a**, **c**, **d**, и **e**. Само је **e**- дато као изборно. Попуњено поље може изгледати:

a1 електронски оптички диск (CD-ROM) **cslika, zvuk, video, tekst d12 cm**

Када је публикација доступна на различитим типовима и/или величинама физичких носилаца или када је у другачијем излазном медију или формату, може се применити једна од две методе описа:

1. Публикацију описати у истом библиографском опису, где сваки носилац заузима посебан ред, а могу се груписати у јединствени низ описа.

Колико има носилаца, толико се отвара поља **215** са одговарајућим потпољима и сваки носилац заузима посебан ред.

215aелектронски оптички диск (CD-ROM) **сзвук, боја d12 cm** [1. поље 215]

215aелектронске дискете **d9 cm** [2. поље 215]

215a1електронски оптички диск (CD-I) **сзвук, боја d12 cm** [3. поље 215]

Када се групишу у јединствен низ, отвара се једно поље **215**, а опис изгледа овако:

215a1 електронски оптички диск (CD-ROM), **2** електронске дискете, **1** електронски оптички диск (CD-I)

2. Сваки посебан физички носилац описати у одвојеном библиографском запису.

Посебно је назначено да у случају интерактивне мултимедијалне публикације, која се састоји од два или више физичких носилаца, опис треба урадити тако да сваки носилац заузима посебан ред у истом библиографском опису – метод **1**.

Подручје напомена

Напомене уносимо у поље **3XX** – подручје напомена (седмо подручје из ISBD(ER)-а. У оквиру овог блока налази се поље

336 – Напомена о врсти електронског извора и елемент **a**-текст напомене **а**картографска грађа; **а**дигиталне фотографије

337 – Напомена о системским захтевима и такође елемент **a**-текст напомене може укључити један или више техничких детаља по следећем редоследу:

Назив, модел и/или број машине
 потребна меморија
 назив(и) оперативног(их) система
 софтверски захтеви (укључујући и програмски језик)
 периферијски уређај(и)
 модификације хардвера (локалне)

Сваком захтеву, осим првог, претходи тачка зарез, размак (;) нпр.:

aSistemski zahtevi: PC računar; procesor 66mhz 486 ili veji; 8 MB (16 MB za Windows 95); Windows 3.1, Windows 95, DOS 3.3 ili viši; SVGA monitor 640 x 480, 256-bojni; zvučna kartica; slušalice; mikrofon; miš; CD-ROM jedinica; 8 MB na hard disku.

Предметна класификација

У оквиру предметне класификације електронске изворе класификујемо према садржају, као и било коју другу врсту грађе, једино што посебну пажњу треба обратити на формалну предметну пододредницу. Формална предметна пододредница може изгледати:

606w-не формира се за дигитална текстуална документа

600abw Дигиталне фотографије

606w Дигитални звучни запис

606w Мултимедији.

Садржинска класификација

Садржинску класификацију уносимо у поље 675 а УДК-број који се формира по одређеним правилима, а на крају можемо додати број из табеле 1(d), општи помоћни бројеви за облик

(0.034.2) – Дигитални документи

(0.034.2A/Z) – Дигитална текстуална документа

(0.034.2:084.144 A/Z) – Дигитална аудио-визуелна документа

(0.034.2:084.12A/Z) – Дигиталне непокретне фотографије (слике)

(0.034.4) – Магнетни и оптички медији. Магнетна трака. Магнетни диск. CD-ROM

У 1(d) табели општих помоћних бројева за облик нуде се детаљније поделе за поједине формате електронског извора; овде је дата само основна подела за сваку врсту документа. Што се тиче садржинске класификације, важно је направити разлику између УДК броја из групе за информатику који означава мултимедију и помоћног броја за мултимедијални приказ из 1(d) табеле. УДК број **004.032.6** – се користи за приказивање мултимедије као садржаја неког извора електронског или штампаног, а

Помоћног броја из Табеле 1(d) – општи помоћни бројеви за облик **(0.034.4)** се односи на мултимедијални приказ било ког садржаја.

Електронски извори са даљинским приступом

Да би обрада електронских извора са даљинским приступом била потпуна, користимо поље 856 где се уносе подаци о локацији приступа. Ово поље има 26 елемената и пружа велике могућности идентификације и описа електронског извора са даљинским приступом. Први елемент **a** – Назив хоста, ако је познат податак, мора се попунити, а неопходно је попунити и датум описа због променљивости података.

85641u<http://www.loc.gov/catdir/toc/wiley021/2001045640.html>

85641u<http://www.wiley.com/techsupport>

856 0uwww.gbiblsk.edu.mk

u-јединствена локација извора (URL)

Обавезно га прати напомена која се односи на сам описивани извор, као:

300aОпис извора на дан: 21.05.2007

300aОпис заснован на матичној страници датираној: 21/05/07

Напомена се попуњава у пољу **300a**, а типизирани фразе су понуђене у стандарду ISBD(ER).

Инвентарисање електронских извора

COBISS омогућава да се електронски извори евидентирају и у подручју инвентарисања. COMARC(H) има у пољу **996** и **997** у потпољу **g**- елемент **o**-ознака физичког облика могућност евидентирања електронских извора, што се може погледати у прилогу 2. Народна библиотека Ужице је формирала одељење Електронска читаоница и збирку у њој са ознаком CDR, па се, за сада, не уносе ознаке из шифарника које су предвиђене у 996 и 997 у потпољу **g**.

Електронски каталог треба да омогући корисницима брзу информацију о фондовима у нашим библиотекама. Стална тенденција убрзаног раста броја записа захтева напредне методе претраживања, али и потребу да сваки каталогизатор у систему добро разуме како се у претраживању добија одређена информација, односно са којим пољем и потпољем је повезан одређени префикс за претраживање у COBISS OPAC-у. Као пример, издвојено је неколико префикса за одређена поља и потпоља који могу бити корисни у тражењу записа. Претраживањем на префикс RT=1 – добићемо записе који у пољу 001- идентификатор записа потпоље **b** – врста записа имају унет податак да је реч о електронском извору. Записе који у првом подручју наслова

и одговорности (поље 200 потпоље b) имају унет електронски извор, добићемо на префикс GM=. Префикс UR= користимо када желимо добити записе са попуњеном интернет адресом у пољу 856, потпоље u.

Један запис у електронском каталогу обједињује библиографски опис по неком од стандарда Међународне федерације библиотечких удружења и институција (IFLA), предметну и стручну класификацију и инвентарисање. Електронски каталог обједињује све врсте ранијих лисних каталога (алфабетски – ауторски и насловни, стручни, предметни, аналитичку обраду и каталог серијских публикација). Ово обједињавање је довело до потребе јасног дефинисања термина који постају вишезначни, попут термина *мултимедија*.

Класификација електронских извора

Садржај одређеног електронског извора најчешће поред основног, доминантног садржаја, обухвата и неке пратеће програме, пратећу музику, игрице, апликативне програме итд... На каталогизатору је некада тежак задатак шта сматрати важним, шта занемарити и како одредити шта представља доминантан садржај. Такође, и шта од пратећег садржаја треба описати у седмом подручју, подручју напомена. Овакве ситуације се превазилазе додељивањем више УДК класификација за једну публикацију, и што је чест случај у СР-у, али мале библиотеке, као што је Народна библиотека Ужице, која има фонд организован по принципу слободног приступа, односно фонд уређен по УДК групама, морају се у пољу сигнатуре одредити само за једну класификацију. Једна публикација се мора наћи на једном месту. Та одлука често зависи од већ формираних група у фонду. Овде је такође потребно дефинисати неке појмове који ће бити коришћени.

Класификација – процес груписања свеукупног људског знања према унапред постављеним категоријама у којима је прихваћен нумерички или словни систем означавања. Класификација може бити *стручна* (према УДК) и *предметна*. Предметна класификација је дефинисана правилима и тезаурусима за поједине области. При предметној обради, потребно је испитовати смернице дате у публикацији Дивне Глумац *Предметни каталог у библиотеци ошмиг шииа*, а овде ће бити речи о специфичностима које условљава предметна обрада електронског извора.

Мултимедија – У обради посебних фондова мултимедији означавају идентичан садржај који се појављује на физички различитим носиоцима (књиге, CD-ови, аудио касете...). На пример, ако имамо збирку песама снимљених у звучном запису (чита их глумац), и то се налази на CD-ROM-у и, рецимо, текст тих песама на дискети.

Мултимедија – Као садржај, а не као карактеристика физичког носиоца. За потребе предметне класификације, мултимедија (према дефиницији датој у Microsoft-овом рачунарском речнику) је: **комбинација звука, графике, анимације и видеа. Мултимедија у рачунарству представља скуп хипермедија, која комбинује већ поменуте елементе са хипертекстом.**

Веома је корисно при класификацији електронских извора консултовати рад Срђана Славнића *Класификација електронских извора*, објављен у Гласнику Народне библиотеке Србије (2005). Рад се може преузети и на сајту НБС (опција електронска издања). Овде се првенствено ради о класификацији електронских извора са локалним приступом. У поменутом раду су описане карактеристике појединих подручја *формалне ћоделе* електронских извора. Предложена шема омогућава сврставање електронских извора у пет група:

1.1. *Текстуални документи* – битне карактеристике су доминирање текстуалног садржаја и линеарно приређивање документа, без обзира на могућност прескакања страница на жељени део.

1.2. *Диџиталне фотографије* – електронски извор треба да буде пандан штампаним албумима, да је доминантан садржај сама фотографија. При обради такође треба занемарити програме и инсталације за читавање фотографија.

1.3. *Аудио-електронски извори* – електронски извори са музичким садржајем су јасно омеђени и биће обрађени по критеријуму за посебне фондове – музикалије.

1.4. *Аудио-визуелни електронски извори* (филмови, анимације) су слични као аудио извори, јер их карактерише крајња редуцираност других садржаја. У случају да се мешају са другим садржајима, биће сврстани у мултимедије.

1.5. *Мултимедији, апликативни програми* – могу се разликовати од богатог текста, тако што је мултимедиј доминантан начин кретања кроз линкове (везе), док се кроз текстуални документ листају стране на екрану. Друга битна разлика је што мултимедијални садржаји често долазе са помоћним апликативним програмима и захтевају од корисника да прође кроз процес њихове инсталације (али не увек). За сада, апликативни програми се не обрађују.

Што се тиче *стручне класификације*, садржај дела одређује основни УДК број, а на крају се дода број из помоћних таблица. Ниво детаљности се одређује према потребама библиотеке, па се неки бројеви могу обједињавати.

Предметна класификација у делу формалне пододреднице има једнозначне термине који се налазе на крају. Требало би да редакциони одбор Узајамног каталога COBISS.SR изради упутство за формулацију формалне пододреднице у предметној класификацији електронских извора. За сада је једи-

но поуздана и јасна ситуација када је реч о мултимедији, да се термин *мултимедији* неизоставно мора навести. Пример из Узајамног каталога Србије: ИД=112874252

ТИ=Драган Лукић [Електронски извор]
Лукић, Драган (1928-) – Зборници – Мултимедији
ДС=821.163.41-93-1(0.034.4); 821.163.41-93-32(0.034.4)

У поменутом раду Срђан Славнић предлаже да се уз текстуалне документа и аудио-визуелне електронске изворе не наводи формална пододредница, а уз дигиталне фотографије да гласи **Дигиталне фотографије**; Аудио-електронски извори да имају формалну пододредницу **Дигитални звучни запис** и **Мултимедији**, а апликативни програми само **Мултимедији**. У прилогу овог рада биће приказани примери за поједине врсте електронских извора из узајамних каталога.

Библиографски опис електронских извора у COBISS.NET-у (квантитативна анализа)

Претраживање Узајамног каталога показује како сада изгледа пракса стручне и предметне класификације електронских извора и њихов библиографски опис. Најпре је приказана квантитативна анализа заступљености електронских извора у Узајамним каталозима у COBISS.NET систему. COBISS.NET обухвата узајамне каталоге:

Србије (COBISS.SR)
Словеније (COBISS.SI)
Македоније (COBISS.MK)
Босне и Херцеговине (COBISS.BH) и
Црне Горе (COBISS.CG).

Преглед датума креирања првих записа везаних за обраду електронских извора (GM=elektronski izvor)

(Цео запис можете погледати у одговарајућем Узајамном каталогу на ID= , који се види у примеру).

**Словенија (COBISS.SI), ID=26729984 K V3 13.12.1990 NUK::CKP,
2001 aKeesing's record of world events bRačunalniška datoteka205
a[Compact disk ed.]**

**Србија (COBISS.SR), ID=109657607 N V4 09.10.1996 BMSNS::MIRA,
2001 aBrikman's cumulative catalogue on CD-Rom bElektronski izvor**

**Македонија (COBISS.MK), ID=35519498 N V5 31.01.2000 NUBSK:: ELENi
2001 aSrednovekovni slovenski rakopisi vo Makedonija 1 belektronski izvor**

и Босна и Херцеговина (COBISS.BH) ID=14058502 N V1 09.03.2005 NUB-VIH::SADZIDA

2001 a3D-Weltatlas bElektronski izvor

Црна Гора (COBISS.CG) ID=4086544 M V3 29.08.2002 CNBCT::BORIS Updated: 24.02.2003 CNBCT::NATASA

421 12001 aPreduzetništvom u novi milenijum bElektronski izvor 1215a1 optički disk (CD-ROM) d12 cm

COBISS.NET је формиран 2004. године, али у Узајамним каталозима појединачних држава постојали су раније креирани записи обраде електронских извора. Број записа креираних до 2000. је занемарљиво мали, па ће анализа обухватити записе креиране од 2000. до априла 2007. године.

Уиш: Врста грађе – рачунарски CD/DVD и DM=2000*

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	укупно
COBISS.SI Словенија	651	740	926	912	1027	1222	1321	338	7137
COBISS.SR Србија	58	59	83	139	182	312	491	212	1536
COBISS.MK Македонија	5	15	25	13	58	17	71	10	214
COBISS.CG Црна Гора									74

Врста грађе – рачунарски CD/DVD и DM=2000* извојене само монографске публикације

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	укупно
COBISS.SI Словенија	582	681	671	702	936	1051	1141	297	6061
COBISS.SR Србија	56	55	79	94	161	281	480	208	1414
COBISS.MK Македонија	5	15	25	13	53	17	69	10	207
COBISS.CG Црна Гора									74

У Босни и Херцеговини до априла 2007. има 10 записа везаних за обраду електронских извора, па су изостављени из табеле.

Видљива је огромна разлика у броју записа, јер се у Узајамном каталогу Словеније сви филмови на CD/DVD-ију воде као електронски извор и такође имају више обрађених електронских извора са даљинским приступом. Обрађени видео снимак на CD/DVD-ију је означен као електронски извор (2161 запис).

Узајамни каталог Србије за филмове на CD/DVD-ију, као и остали аудио-визуелни електронски извори и аудио-електронски извори који садрже само музику или филм са крајње редуцираним пратећим садржајем, обрађују се по критеријуму посебних фондова – музикалије или филмови. Стога нису евидентирани као електронски извори, иако се налазе на CD/DVD-ију. Претраживањем са префиксом GM=video снимак има 4377 записа, у оквиру којих је знатан број видео записа на CD/DVD-ију.

Узајамни каталог Македоније има посебну базу за филмове, што може бити добра идеја.

Предметна класификација електронских извора (Анализа формалне предметне пододреднице)

Претраживање формалне предметне пододреднице добија се на префикс

DW=.... Следи преглед формулисаних формалних предметних пододредница.

	Мулти-медији	Дигитални звучни запис	Дигиталне фотографије	CD-ROM-ови или CD-I DW=CD*	DVD-ови	УКУПНО
COBISS.SI Slovenija	7	0	0	3167	93	3267
COBISS.SR Srbija	260	0	1	136	4	401
COBISS.MK Makedonija	0	0	0	192	10	202
COBISS.CG Crna Gora	4	0	0	1	0	5
COBISS.BH Bosna i Hercegovina	2	0	0	1	0	3

Појављују се још неке формулације, као што су *дигитални капитал*, *дигитална картографска грађа* и *дигитални документи* у каталогу Босне и Херцеговине, као и Словеније, али само по један запис. Из приказаних резултата се види да се уз највећи број електронских извора не одређује формална предметна пододредница, а и када се одреди, да има облик CD, DVD или неке варијанте тих форми.

*Примери УДК и предметне класификације у базама
у зајамним капиталозима COBISS.NET-а*

Да бисмо лакше пратили разлике у пракси предметне класификације електронских извора у COBISS.NET-у, приказаћемо записе који се односе на курсеве енглеског језика. Може се претпоставити да све библиотеке имају курсеве енглеског језика на CD/DVD-ију у својим фондовима

Примери:

Словенија (COBISS.SI)

ID=12041273 N V13 17.09.2001 SIKOZ::MIRO Updated: 26.09.2001
SIKOZ::MIRJAM

2000 aEuroPlus+ reward bElektronski vir e[Angleščina – interaktivni tečaj] h1. stopnja iElementary f[učna vsebina] Simon Greenall g[prevedli Sanda Šukarev in Tea Mejak

215 a2 optična diska (CD-ROM-a) d12 cm cbarve, zvok, video e1 optični disk (CD-ROM) za in{talacijo eslu{alke z mikrofonom

6061 aAngleščina wUčbeniki wCD-ROMi

6100 zslv – slovenski aangleščina ajezikovni tečaji

675 a811.111'24(082.2.034)=111 s80 b80 c811.111(075) – Angleščina (učbeniki)

675 a811.111'36(035)(0.034.4)

Србија (COBISS.SR)

. ID=134960396 N V4 17.10.2006 NBS::LJLJANAD Updated: 14.02.2007 NBS::IRENAB

2001 aDo You Speak English? bElektronski izvor esrpsko-engleski-srpski rečnik sa preko 1000.000 reči egramatika, razgovori, vežbe, sinonimi f[program Vesna Sibinović, Vladimir Vratonjić]

215 a1 elektronski optički disk (CD-ROM) cslika, zvuk, video, tekst d12 cm

6063 aEngleski jezik xGramatika wPriručnici wMultimediji

6093 aSrpsko-engleski rečnici wMultimediji

6093 a Englesko-srpski rečnici wMultimediji

675 a811.163.41'374=111(038)(0.034.4) **b**811.163.41'374 **c**811.163.41'374- Leksikografija. Rečnici srpskog jezika

675 a811.111'374=163.41(038)(0.034.4) **c**811.111 - Engleski jezik

Македонија (COBISS.MK)

ID=63469322 N V7 18.01.2006 NUBSK::JELISAVETA Updated: 26.04.2007 NUBSK::JELISAVETA

2001 a English-Macedonian, Macedonian-English glossary of commercial law and trade **d**Anglisko-makedonski, makedonsko-angliski poimnik od oblata na trgovskoto pravo i trgovijata **b**Elektronski izvor ffprepared by the translators Irena Kacarska-Kimova i Sashenka Gramatova-Ljuben

6061 a Trgovsko pravo wRečnici, anglisko-makedonski wCD-a

6061 a Trgovsko pravo wRečnici, makedonsko-angliski wCD-a

6061 a Trgovija wRečnici, anglisko-makedonski wCD-a

6061 a Trgovija wRečnici, makedonsko-angliski wCD-a

675 a347.72(038.034.44)=111/=163.3 **u**347.72(038.034.44)=111=163.3 **b**347 c347.7 - Trgovsko pravo. Stopansko pravo

675 a347.72(038.034.44)=163.3=111 **u**347.72(038.034.44)=163.3=111 **b**347 c347.7 - Trgovsko pravo. Stopansko pravo

675 a339(038.034.44)=111/=163.3 **u**339(038.034.44)=111=163.3 **b**339 c339 - Trgovija. Pazar. Marketing

675 a339(038.034.44)=163.3=111 **u**339(038.034.44)=163.3=111 **c**339 - Trgovija. Pazar. Marketing

Евиденција о броју примерака и позајмици електронских извора (препходно коришћени примери за учила енглеског језика)

Словенија (COBISS.SI) .

ID=12041273 N V13 17.09.2001 SIKOZ::MIRO Updated: 26.09.2001 SIKOZ::MIRJAM

Zaloga po knjižnicah število izvodov za izposajo, vseh, naročenih (22 библиотеке)

50001 Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana NC:0,9

50090 Knjižnica Otona Župančiča, Ljubljana NC:9

50146 Ministrstvo za obrambo RS, Ljubljana NC:0,1

50154 Knjižnica Ribnica NC:4

50186 Telekom Slovenije, Ljubljana NC:0,1

50214 Zavod za gradbeništvo Slovenije, Ljubljana NC:0,1

50217 Knjižnica Domžale NC:5

- 50224 Knjižnica Hrastnik NC:2
 50225 Cankarjeva knjižnica Vrhnika NC:1
 50241 Knjižnica Bežigrad, Ljubljana NC:0,20
 50242 Knjižnica Toneta Seliškarja, Trbovlje NC:1
 50250 Osrednja knjižnica Kranj NC:0,11
 50300 Univerzitetna knjižnica Maribor NC:0,16
 50317 Miklošičeva knjižnica – FPNM, Maribor NC:0,4
 50360 Knjižnica Ivana Potrča, Ptuj NC:3
 50400 Osrednja knjižnica Celje NC:4
 50434 Medobčinska matična knjižnica Žalec NC:1
 50500 Osrednja knjiž. S.Vilharja – Biblioteca Centr., Koper NC:1
 50530 Knjižnica Bena Zupančiča, Postojna NC:1
 50614 Knjižnica Lendava – Konyvtar Lendva NC:0,4
 51233 Šolski center Novo mesto NC:1
 55198 Visoka šola za zdravstvo Izola NC:0,1

**ПРИМЕР БИБЛИОТЕКЕ КОЈА ИМА ДЕВЕТ ПРИМЕРАКА ЈЕДНЕ
 ПУБЛИКАЦИЈЕ ЗА ПОЗАЈМИЦУ**

(Књижница Отона Жупанчича, Љубљана)

(6 CD-ROM-а и 3 прилога)

КОЖ притл. 811ang GREENALL S. EuroPlus.1 CD-ROM 1Prosto, čas izposoje 21 dni

КОЖ притл. 811ang GREENALL S.1 EuroPlus.1 CD-ROM 2Prosto, čas izposoje 21 dni

КОЖ притл. 811ang GREENALL S. EuroPlus.1 prilProsto, čas izposoje 21 dni

КОЖ притл. 811ang GREENALL S. EuroPlus.1 CD-ROM [3]Prosto, čas izposoje 21 dni

КОЖ притл. 811ang GREENALL S. EuroPlus.1 CD-ROM 1Prosto, čas izposoje 21 dni

КОЖ притл. 811ang GREENALL S. EuroPlus.1 CD-ROM 2Prosto, čas izposoje 21 dni

КОЖ притл. 811ang GREENALL S. EuroPlus.1 prilProsto, čas izposoje 21 dni

КОЖ притл. 811ang GREENALL S. EuroPlus.1 slušal.Prosto, čas izposoje 21 dni

КОЖ притл. 811ang GREENALL S. EuroPlus.1 CD-ROM [3]Prosto, čas izposoje 21 dni

Библиотеке у Србији и Македонији углавном имају евидентиран по један или два примерка публикације, и то само националне агенције.

ПРИМЕРИ ОБРАДЕ ЕЛЕКТРОНСКИХ ИЗВОРА У НАРОДНОЈ БИБЛИОТЕЦИ УЖИЦЕ

Најчешћи пример у нашој пракси је да, приликом штампања неке публикације, када се ради СР, издавачи не донесу и пратећи CD-ROM, а ни касније га не доставе. Када ми купимо ту публикацију, купимо и CD-ROM, као пратећи садржај. Запис у Узајамном каталогу нема евиденцију о пратећој грађи:

ID=194369031 M V12 06.05.2004 BMSNS::MARIKA Updated: 16.05.2006 BMSNS::MARIJAJ001

2000 aAutoCAD za početnike epriručnik u 15 lekcija fDejan Cicmil Narodna biblioteka Užice (преузет запис допуњен пољима 215e, 327, 421)

2000 aAutoCAD za početnike epriručnik u 15 lekcija fDejan Cicmil 210 aNovi Sad cPrimatron d2004 eNovi Sad gPrimatron 215 a86 str. cilustr. d13 x 16 cm eCD-ROM

2251 aMali kompjuterski priručnik

3000 aKor. stv. nasl.: AutoCAD za početnike u 15 lekcija

3000 aTiraž 1.000.

327100Sadrži u prilogu i: aBlok šeme aHidraulička šema aMape aPlano- vi aŠeme unutrašnjih instalacija.

421 112000 aAutoCAD bElektronski izvor epriručnik u 15 lekcija eprimeri, vežbe fDejan Cicmil

1215 a1 elektronski optički disk (CD-ROM) cslika, tekst d12 cm

СМЕШТАЈ У ЕЛЕКТРОНСКОЈ ЧИТАОНИЦИ

E 004.42 CICMIL Dejan AutoCAD

E CDR 004.42 CICMIL Dejan AutoCAD [ПОДЗБИРКА]

У бази COBISSNBU уређена је књига инвентара за инвентарисање CD-а и има ознаку 722 за монографске публикације, а 721 за серијске публикације.

ПРИМЕР КАТАЛОГИЗАЦИЈЕ ЕЛЕКТРОНСКОГ ИЗВОРА У COBISSNBU

1. ID=512027297 N V4 16.05.2007 NBU::DRAGA

Updated: 06.06.2007 NBU::DRAGA

001 an – novi zapis bl – elektronski izvori cm – monografska publikacija d0 – nema hierarhijskog odnosa 7ba – latinica

010 a978-953-196-307-7 bCD-ROM

100 c2007 hscr – srpski (latinica)

- 1012 aacro - hrvatski ceng - engleski icro - hrvatski
 102 ahrv - Hrvatska
 135 ai - interaktivna multimedijaska građa bh - CD-ROM
 2000 aEuroPlus+ Reward bElektronski izvor eengleski interaktivni tečaj
 h1.-4. stupanj fSimon Grenall gpreveo Hrvoje Potrebica guredila
 Ivanka Borovac
 205 a4. izd
 210 aZagreb cMozaik knjiga d2007
 215 aelektronski diskovi (CD-ROM) cslika, zvuk, video, tekst
 dkontejner 25 x 19 x 10 cm e1 instalacioni elektronski optički disk (CD-
 ROM) eslušalice i mikrofon
 215 a1 uputstvo (20 str.) cilustr. d21 cm
 300 aNasl. originala: Interactive Course of Englica EuroPlus+ REWARD
 / Simon Grenall
 304 aPodaci preuzeti sa kontejnera
 327100Sadržaj aOsnovni stupanj = Elementary : 1. stupanj (2 CD-ROM-a)
 aNiži srednji stupanj = Pre-intermediate : 2. stupanj (2 CD-ROM-a)
 aSrednji stupanj = Intermediate : 3. stupanj (2 CD-ROM-a) aNapred-
 ni stupanj = Upper-intermediate : 4. stupanj (2 CD-ROM-a)
 337 aSistemska zahteva: PC računar Pentium; 32 MB RAM-a; 160 MB
 slobodnog prostora na hard disku; Microsoft Windows 95/98/2000/
 NT/XP; Grafički adapter s rezolucijom 800x600 piksela s hiljadu bo-
 ja; CD-ROM čitač (8x brzina); zvučna kartica od 16 bita.
 50000aInteractive Course of English EuroPlus+ REWARD mcro - hrvatski
 5400 aEuro plus plus Rivord
 6061 aEngleski jezik wUdžbenici wMultimediji
 6091 aEnglesko-hrvatski rečnici wMultimediji
 6091 aHrvatsko-engleski rečnici wMultimediji
 675 a811.111'24=111(075.4)(0.034.4) s81 b811.111 c811.111 - Engleski
 jezik
 675 a811.111=163.42(038)(0.034.4) c811.111 - Engleski jezik
 675 a811.163.42=111(038)(0.034.4) c811.163.42 - Hrvatski jezik

Fondovi u bibliotekama	broj primeraka
<u>70801 Narodna biblioteka Užice</u>	NC: 10

E CDR 811.111 GRINAL S. EuroPlus+/1.1
 E CDR 811.111 GRINAL S. EuroPlus+/1.2
 E CDR 811.111 GRINAL S. EuroPlus+/2.1
 E CDR 811.111 GRINAL S. EuroPlus+/2.2
 E CDR 811.111 GRINAL S. EuroPlus+/3.1
 E CDR 811.111 GRINAL S. EuroPlus+/3.2

E CDR 811.111 GRINAL S. EuroPlus+/4.1
 E CDR 811.111 GRINAL S. EuroPlus+/4.2
 E CDR 004.5 5EuroPlus+ [instalacioni CD]
 E 811.111 EuroPlus+ [brošura]

Неки предлози за каталогизацију електронских извора у COBISS-у

Предметна класификација електронских извора првенствено ће имати *шемајску* предметну одредницу, а на крају се може завршити *формалном* предметном пододредницом. Ово подручје би наша национална агенција за каталогизацију требало да **уреди са неколико правила** која би обухватала следећа питања:

1. Када је неопходно формулисати формалну предметну пододредницу за обраду електронских извора, а када то не треба чинити?

2. Ако се одлучимо за унос формалне предметне пододреднице, потребно ју је на одговарајући начин обележити у оквиру УДК-класификације одговарајућим помоћним бројем за облик.

3. Уредити тачну формулацију формалне предметне пододреднице како би било могуће претраживањем на префикс DW=.... добити сва документа одређене форме.

4. Подручје наслова и одговорности у COBISS-у се уноси у поље 200 и у оквиру њега потпоље **b је поновљиво, па је могуће поред ознаке да је нека публикација вишеврсна грађа или мултимедији, унети и ознаку Електронски извор.**

Литература

1. ISBD(ER) – *Међународни стандардни библиографски опис електронских извора*. Београд, Народна библиотека Србије, 2006.

2. Чанчо-Томић, Емина. *Каталогизација интјернетј ресурса: искуства и имплементација*. У: Гласник Народне библиотеке Србије. Бр.1/2005, стр. 271-293.

3. Славнић, Срђан. *Класификација електронских извора*. У: Гласник Народне библиотеке Србије. Бр.1/2005, стр. 89-100.

4. *Универзална децимална класификација: измене и дојуне* / [одговорни уредник Светлана Симовић-Мандић; преводилац Јасмина Анђелковић]

...и др.] - 2. српскохрватско средње изд. Београд, Југословенски библиографско-информацијски институт, 2004.

5. Вранеш, Александра. *Од рукописа до библиотеке*. Београд, Филолошки факултет, 2006.

6. Тасић, Вера и Бауер, Иван. *Речник комјјутерских штермина*. Београд, Микро књига, 2001.

7. Бабовић, Мирјана и Јанчић, Светлана. *Скраћени каталогски записи монографских публикација према подскупу елемената UNIMARC формату*. Београд, Народна библиотека Србије, 1998.

ПРИЛОЗИ

ПРИЛОГ 1: ПРИМЕРИ БИБЛИОГРАФСКИХ ОПИСА ЕЛЕКТРОНСКИХ ИЗВОРА У УЗАЈАМНИМ КАТАЛОЗИМА СРБИЈЕ, МАКЕДОНИЈЕ И СЛОВЕНИЈЕ:

(поља везана за ауторство нису приказана јер нису предмет анализе, а могу се погледати у бази)

COBISS.SR

1. ID=199306247 N V4 14.12.2004 BMSNS::MIROSLAVA
Updated: 30.05.2006 BMSNS::GORDANA
- 001 ac – исправљени запис bm – multimedijaska града cm – monografska публикација d0 – nema hierarhijskog odnosa 7ba – latinica
- 010 a86-85183-14-6 bknj.
- 010 a86-85183-19-7 bCD-ROM
- 100 c2004 hscr – srpski (latinica)
- 1010 ascscr – srpski (latinica)
- 102 ascg – Srbija i Crna Gora bvj – Vojvodina
- 105 aa – ilustracije bv – priručnik
- 106 ai – multimedijalna gra|a
- 135 av – kombinacija
- 2000 aPriručnik za Windows XP bViševrsna града bElektronski izvor* eu
11 lekcija esa dodatkom instalacija i korišćenje srpske verzije ćirilica – latinica fDragan Božić, Aleksandar Gvozdin
- 210 aNovi Sad cPrimatron d2004 eNovi Sad gPrimatron
- 215 a59 str. cilustr. d18 cm
- 215 a1 elektronski optički disk (CD-ROM) cilustr., zvuk d12 cm
- 3000 aTiraž 500.
- 6061 aOperativni sistem „Windows XP“ wPriručnici w multimediji
- 675 a004.451.9WINDOWS XP(035)(0.034.4) c004.45 – Sistemska pro-

gramska oprema.Operacioni sistemi

*dodato, ne postoji u zapisu

- 2. ID=136486924 N V4 11.12.2006 NBS::LJILJANAD**
Updated: 09.02.2007 NBS::VESNAA
- 001 ac – ispravljeni zapis bg – građa za video projek., videosn. i film. cm – monografska publikacija d0 – nema hierarhijskog odnosa7ba – latinica**
- 010 a86-7902-033-8b DVD**
- 07111aMCF032**
- 100 c2006 hscr – srpski (latinica) bd – publikacija, zaključena prilikom izlaska ili u okviru kalendarske god.**
- 1012 ager – nemački jscr – srpski (latinica)**
- 102 asrb – Srbija**
- 115 ac – videosnimak b94m cb – u boji da – zvuk na filmu, videosnimku hb – snimak uživo kb – videoploča lk – video DVD**
- 2000 a#Die #Wilden Kerle bVideo snimak bElektronski izvor dDivlji dečaci d#The #Wild Soccer Bunch fdirected and written by Joachim Masannek**
- 205 a1. izd.**
- 210 aBeograd cMCF MegaCom Film d2006 eSofija gCrystal ton 2 ltd**
- 215 a1 DVD czvuk, boja d12 cm**
- *337 aSistemska zahtevi:....**
- 5100 aDivlji dečaci**
- 5100 a#The #Wild Soccer Bunch**
- 675 a791.221.4(086.8) c791 – Film. Kinematografija s79 b791**
- 700 1aMasannek bJoachim 4300 – režiser 4690 – scenarist**
- *ne postoji u opisu a trebalo bi dodati**

COBISS.MK

- 1. ID=35519498 N V5 31.01.2000 NUBSK::ELENI**
Updated: 03.03.2004 NUBSK::VESNA
- 001 ac – popravljeni zapis bl – elektronski izvori cm – monografska publikacija d0 – bez hierarhijski odnos 7cc – kirilica – makedonska**
- 010 a9989-652-27-9**
- 100 bh – publikacija so godina na izdavanje i copyright c2000 ek -vozasni hmac – makedonski**
- 1010 amac – makedonski**
- 102 amkd – MAKEDONIJA**
- 135 av – kombinacija bh – CD-ROM**
- 2001 aSrednovjekovni slovenski rakopisi vo Makedonija 1 belektronski iz-**

- vor f[proekten tim Stana Jankoska rakovoditel, Dragan Mihajlov, Zoran Jermilov, Veljan Risteski gkataloška obrabotka akademik Vladimir Mošin, Mihajlo Georgievski gfotoafija Dragan Tanevski
- 210 aSkopje cNarodna i univerzitetska biblioteka „Sv. Kliment Ohridski“ d2000
- 215 a1 elektronski optički disk czvuk, boja d12 sm
- 3001 aPodatocite prezemeni od otvoren CD-ROM
- 337 aSistemska pobaruvanja : PC 486/66 procesor; 16 Mb RAM; CD-ROM drive; 2 Mb sloboden prostor; Windows 95; Windows NT 4.0 (SP3); Internet Explorer 4.9; Netscape Navigator 4.5
- 6061 aSlovenski rakopisi yMakedonija zSreden vek wCD-ROM-ovi
- 675 a091:003.349(497.7-81)“04/14“(0.034) b09 c091 – Rakopisi u091: 003.349(497.7-81)“04/14“(0.034)

COBISS.SI

3. ID=2973105 N V1 23.04.2007 FSPLJ::ANDREJA
- 001 an – nov zapis bl – elektronski viri cm – monografska publikacija d0 – ni hierarhičnega odnosa t2.11 – Diplomsko delo
- 100 c2006 hslv – slovenski ek – odrasli, zahtevno (neleposlovje) bd- publikacija, zaključena ob izidu ali v enem koledarskem letu
- 1010 aslv – slovenski dslv – slovenski
- 102 asvn – Slovenija
- 105 aa – ilustracije bm5 – diplomsko delo
- 135 ad – besedilo bh – CD-ROM
- 2000 aPomen in mehanizmi delovanja proprioceptivne vadbe v preventivi športnih poškodb gležnja bElektronski vir ediplomsko delo fGrega Jenko
- 205 a[CD-ROM izd.]
- 210 aLjubljana c[G. Jenko] d2006
- 215 a1 el. optični disk (CD-ROM) cilustr. d12 cm
- 3001 aTudi tiskana verzija (ID=2819761)
- 320 aIzvoleček
- 328 aUniv. v Ljubljani, Fak. za šport
- 337 aPC
- 6100 ašportna medicina aproprioceptivna vadba atrening apoškodbe agležnji apreventiva asenzomotorika aCD-ROM
- 675 a61:796.015 c796/799 – Šport. Športne igre s61+796 b61+796 (nema prateći vroj u UDK)

ПРИЛОГ 2: ШИФАРНИК из поља 996 и 997

Поља **996** и **997** у потпољу **g**- елемент **o**-ознака физичког облика у шифарнику пружа велике могућности. Овде је приказан део шифарника који се може користити у ту сврху.

lh – računarske datoteke – CD-ROM

li – računarske datoteke – online **lj** – računarske datoteke – DVD

gcbk – video DVD

ii – CD – nemuzička izvo|enja

ij – zvučni DVD – nemuzička izvo|enja

ji – CD – muzička izvo|enja

jj – zvučni DVD – muzička izvo|enja

la – računarske datoteke – traka (1600 bpi)

lb – računarske datoteke – traka (6250 bpi)

lc – računarske datoteke – QIC2 (kaseta za PC)

ld – računarske datoteke – DAT kasete **le** – računarske datoteke – obična audio kasete

lf – računarske datoteke – disketa (3,5 in)

lg – računarske datoteke – disketa (5,25 in)

gce – elektronski videosnimak (EVR)

BIBLIOGRAPHIC DESCRIPTION OF ELECTRONIC SOURCES IN
COBISS.NET SURROUNDING : CROSS REFERENCE ANALYSIS*Summary*

The paper gives a cross reference analysis of spread of electronic sources in electronic catalogization system in Serbia and the countries in surrounding which use COBISS program for automatization of library operation. It contains a short presentation of application of ISBD(ER) standards in processing of electronic sources and searching through them. The analysis also gives particular systems relationship of sources concerning lending and use of electronic sources in libraries.

Key words: bibliographic description, electronic sources CD-ROM, CD-I, DVD, unique source location (URL), classification, cataloguization, accessibility of Serbia (COBISS.SR), Slovenia (COBISS.SI), Macedonia (COBISS.MK), Bosnia and Herzegovina (COBISS.BH), Montenegro (COBISS.CG), COBISS.NET, quantity and quality analysis of records.

Dragoslava Radaljevich

